

TRI FAZE U OBRAZOVANJU PITOMACA TEHNIČKIH AKADEMIJA

Savremeni period karakteriše se općenito, a posebno u Armiji, prije svega izvanrednom brzinom tehničkih promjena koje su danas toliko brze da se za vrijeme jednog radnog staža, jedne iste generacije, smjenjuje više „tehničkih epoha”. Tehničko trajanje sredstava ne podudara se više sa njihovim fizičkim trajanjem a česta zamjena jedne tehničke opreme drugom, tehnički savršenijom, uzrokuje brzo usvajanje novih vrsta i tipova rada i radne tehnike.

U uvjetima brže izmjene tehničkih sredstava, kao što je to slučaj u Armiji, nijedan poziv, odnosno struka, ne predstavlja više „stalnu veličinu”, te nikakvo osposobljavanje za poziv tehničkog oficira ne može biti potpuno i konačno. Tehnika je u burnom razvoju, brzo zastarjeva i zamjenjuje se boljom i svrsishodnijom. To rađa ogromne potrebe za stalnim povećavanjem stručnosti kadra. Zbog brzine kojom sredstva stare, tehnički oficir mora uvijek biti spreman da svoj rad usmjeri u drugom pravcu. On treba da, kao stručnjak, posjeduje stalnu intelektualnu mladost.

No, paralelno sa preobražajem tehničke misije, kod njega treba razvijati i usavršavati još tri sposobnosti i to: za dužnost starješine (rukovodioca), potčinjenog (izvršiooca) i instruktora, koji stalno izobrazava svoje potčinjeno osoblje.

Da bi ostvario ove tri zadaće potrebni su mu vrlo visoki kvaliteti koji se stiču još u akademiji, kao i u stalnom kasnijem radu koji zahtijeva mnogo vremena i strpljenja. Najveći dio svih ovih kvaliteta koje treba da posjeduje tehnički oficir leži ipak u osnovnom obrazovanju stečenom kroz akademiju.

Prema postavljenim zahtevima mogli bismo obrazovanje podijeliti na školsko, koje treba da pruži široko osnovno — startno — obrazovanje, a kasnije će se proširivati, razvijati i usavršavati prateći razvoj tehnike i adaptirajući se brzo na promjene i drugo, ošto koje se sprovodi kroz ceo život u vidu stalne nadgradnje i u neprekidnom radu na samoobrazovanju. Prema tome, svaku školu pa i naše, treba promatrati kao proizvodno poduzeće koje radi za budućnost.

Možemo postaviti pitanje — koji je zadatak školskog obrazovanja? Glavni zadatak je da se postave neophodne zakonitosti i pretpostavke koje otkrivaju pitomcu tehničke akademije mogućnosti za dalje korake do samostalnog rada. Zbog toga je neophodno da se u tehničkim akademijama temeljito i solidnije izučavaju opće fundamentalne i tehničke naučne discipline koje čine bazu tehničkog obrazovanja.

Bitni momenti pri školskom obrazovanju. Cilj ovog napisa nije da ukazuje na neophodnost izučavanja općih fundamentalnih vojnih, političkih, te tehničkih disciplina pri obrazovanju pitomaca, jer

se bez takvog izučavanja ne može ni govoriti o nekom općenitom i tehničkom obrazovanju. Ovde bismo pokušali dati druge bitne momente i daljnje faze u obrazovanju pitomaca.

U svim školama na svijetu, pa i kod nas u akademijama izražena je osnovna ideja o potrebi solidne opće i tehničke kulture svršenog pitomca tehničke akademije.

Pa ipak, iako smo se u tom pogledu svi složili, problem nije tako jednostavan kada je u pitanju definicija te opće i tehničke kulture, a još manje kada je riječ o sredstvima kojima se treba koristiti da bi se postigli ti ciljevi.

Samo obrazovanje sastoji se iz više faza. U prvu dolazi sticanje općih, tehničkih, političkih i vojnih znanja, u drugu pripremanje pitomca za korišćenje stečenih znanja i u treću — razvoj mašte.

Za prvu fazu obrazovanja već je rečeno da nam je neophodna. Mnogo je delikatnija druga faza, tj. pripremanje pitomaca u toku nastavnog procesa za buduće korišćenje stečenog znanja.

Ova faza obrazovanja sastoji se iz više dijelova. Biti će potrebno najprije naučiti pitomce kroz proces nastave iz svih predmeta, a posebno tehničkih, kako treba postaviti problem. To je poduhvat o kojem se često ne govori mnogo zbog toga što se problemi iznose u apstraktnoj formi. Postaviti problem, znači temeljito razmisliti o njemu, svesti ga na mogućnost rješavanja, a to je osnovna faza u razmišljanju i akciji.

Kada je problem već postavljen, treba analizirati i njega i pojedine faktore u skladu sa našim zadatkom. Primenit ćemo sličnost u postupku, bilo da se radi o problemima iz fizike, motora, artiljerijske tehnike, taktike ili o društvenim i ekonomskim problemima.

Pošto je analiza završena, treba dokumentirati, stvoriti bibliografiju, a to je vježba strpljivosti i inteligencije koju treba razvijati u našim akademijama.

Kada je problem postavljen i analiziran i kada je dokumentacija sakupljena, problem je načet i počinju zapažanja. Dakle, došli smo do onoga momenta kada treba nešto reći i o problemu zapažanja. Često se žalimo na pitomce da već u akademiji ne znaju zapažati. To je zbog toga što je formiranje zapažanja veoma teško, ali se ipak može naučiti. Naprosto treba svu nastavu orijentirati prema tom učenju zapažanja. Rešenje je u tome da se gro nastave ne orijentira ka razvijanju memoriranja, već ka razmišljanju.

Nakon zapažanja slijedi sinteza. To je klasifikacija koja sadrži interpretaciju rezultata s osobitim obzirom na red veličina. Odatle slijedi potreba da svaki svršeni pitomac akademije obavezno poznaje redosljed pojedinih veličina i da kao tehnički oficir sam odluči o važnosti faktora, te da eliminiira nevažne.

Previše često se sugerira pitomcima „pretpostavit ćemo da te i te vrijednosti nisu bitne”. Tehničkom oficiru u praksi niko neće „servirati” taj podatak. Na njemu je da ga nađe, jer ne može pretpostaviti da neka vrijednost nije važna. U akademiji treba pitomce od prvog dana podučiti kako razlikovati bitno od sporednog.

Pored ovoga, ali i dalje u granicama onoga što zovemo korišćenjem znanja, javlja se još jedan element od bitne važnosti, a to je komuniciranje. Čemu zapravo služi sposobnost da se postavi pro-

blem, da se analizira i da se promatraju njegovi rezultati, ako tehnički oficir nije dovoljno sposoban da potčinjenima, sebi ravnima i pretpostavljenima saopći ono što zna, što misli i što je odlučio. Komuniciranje bi trebalo da bude jedan od osnovnih elemenata obrazovanje pitomaca. A to nije samo prenošenje rezultata, odluka, već mnogo više. Ono mora odgovarati jednoj od osnovnih misija tehničkog oficira. Ono znači obrazovanje ljudi koji rade zajedno s njim.

Tehnički oficir koji zanemari obrazovanje svojih potčinjenih riskira da, prije ili kasnije, izgubi mnogo od svoje efikasnosti. Želimo li postići da tehnički oficir odgaja općenito, a osobno u tehničkom smislu, treba ga za tu ulogu pripremiti još u akademiji, podučiti ga kako će komunicirati i prenositi svoje znanje.

Takva je otprilike druga faza obrazovanja koju smo nazvali „korišćenjem znanja”.

U treću fazu spada razvoj mašte. To je, svakako, radnja koju je u obrazovnom procesu mogao teže realizirati.

Mašta je kompleksan pojam. Imati razvijenu maštu znači biti sposoban da problemu koji proučavamo prilagodimo rešenje drugog, različitog problema. Maštu možemo razvijati multiplicirajući analogije, tražeći u toku asimiliranja znanja zblizavanje fenomena, nauka, ideja i principa.

Navedimo još jedan zadatak obrazovanja koji ne pripada ni jednoj navedenoj fazi. To je formiranje karaktera, istovremeno najteži posao.

Za tehničkog oficira koji je i vojnik i stručnjak, trebalo bi podvući potrebu za razvijanjem, u toku procesa obrazovanja, dviju vrlina. Kod pitomaca je potrebno razvijati elastičnost i nezavisnost.

Elastičnost je sposobnost prilagođavanja i prihvaćanja novih stvari ili novih osobina, pa i nove okoline. Ona je shvaćena kao odabiranje onoga što je bolje. To je, bez diskusije, jedna od osnovnih činjenica koje treba imati na umu pri obrazovanju pitomaca.

Sposobnost prilagođavanja je kvaliteta koju moramo i možemo steći samo dok smo mladi, te je prema tome možemo i moramo probuditi kod naših pitomaca.

Druga osobina koju bi u akademiji trebalo razvijati kod budućih tehničkih oficira je nezavisnost. Biti nezavisan znači imati cijelu ljestvicu ličnih vrijednosti. To znači stvoriti u svima problemima i u situacijama u praksi vlastitu koncepciju rješenja problema i djelovati u skladu s vlastitim karakterom, a u smislu opće generalne koncepcije. Drugim riječima, to znači ne ići uvijek u praksi mehanički već ustaljenim putevima, već i tako da treba prihvatiti rizik, svestan vlastite odgovornosti. To je još jedan bitan zadatak obrazovanja.

Ovde su iznijeti neki bitni momenti iz obrazovanja koji neminovno povećavaju kvalitete svršenog pitomca tehničke akademije i pri današnjem tempu razvoja tehnike i organizacije rada treba u obrazovnom procesu uzimati u obzir. To tim prije ako se, radi ilustracije, prisjetimo da će pitomac koji ove godine uđe u akademiju raditi do otprilike 2005. godine, te ga svakako očekuje mnogo veći tehnički progres nego što je danas. A za to će biti potrebno još više znanja, sposobnosti prilagođavanja, a i ličnog snalaženja.